

30

~~G. W. 27.~~ EX BIBLIOTH.
NATIONIS HUNGAR.

VITEBERG.

VI-26.

SIGNAT. ciobcccxiij.

Stückzettel erled.
11. XII. 1949.

DISPUTATIO XVI.

ETHICA

Quæ est altera

De

AMICITIA.

Quam

DIVINI NUMINIS ANNUENTE GRATIA

In Inclÿta & celeberrima Academia VVittebergenſi,

PRÆSIDE

Clarissimo & Excellentissimo Philoſopho

Dn. IACOBO MARTINI,

Logices & Pract. Philoſoph. Pro-
fessore publ.

Proponit pro virili defenſurus

JOACHIMUS LIZOVIUS

Rupin³-Marchicus.

Ad diem 29. Novemb. Horis locoq; conſuetis.

VVITTEBERGÆ

Ex Officina Johannis Gormanni, Anno 1614.

DISPUTATION
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS

Q
UI
DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT

DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS

DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS

DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS

Q
UI
DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS
DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS
DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS
DISPUTATIONEM
DE
ARTIBUS
LIBERALIBUS
HABUIT
MARTINUS

DISPUTATIO XVI.

Quæ est altera

DE AMICITIA.

Continuatio.

Quatuor in doctrina de Amicitia potissimum in considerationem veniunt: 1. Definitio amicitia: 2. Ejus species. 3. Querelæ & mutua officia. 4. Utiles & necessariae de amicitia quæstiones. Priora duo membra explicata sunt disputatione præcedente: sequuntur nunc duo posteriora.

Thesis I.

Querelas & officia inter amicos quod spectat: In honesta amicitia querelæ nullæ sunt: quia in hac observatur vera analogia & proportio, verus amor, vera officia,

II.

In voluptuosa si existant querelæ, tum alter alterum relinquere, & ita amicitiam dissolvere potest.

Arist. lib. 8. Ethic. Nicom. cap. 13.

III.

Sed utilis amicitia maximè querelis est obnoxia: quia uterq; amicorum laborat *πλεονεξία*, ac plura desiderat quàm alter possit, aut etiam præstare velit.

IV.

A 2

Si igi-

Si igitur querelas has avertere voluerimus, non temerè à quovis beneficium accipere; sed dantis finem & animum respicere debemus, ita; ut si quæstus & lucri gratia dederit, beneficium recusemus; nec beneficio accepto libertatem vendamus.

Arist. c. jam l.

V.

Sed quid, si beneficium jam acceperimus? Itidem videndum, an datum sit ex benevolentia, an lucri gratia: si hoc, statim compensandum, & compensatio fieri debet ex beneficiorum re-
cta æstimatione, quæ accipienti permittenda est, ut paulò post videbimus.

Aristot. lib. 8. Nicom. c. 13 & lib. 9. eor. cap. 1.

VI.

Existunt etiam querelæ in ijs amicitijs, quæ ἐν ὑπεροχῇ consistunt.

VII.

Nam qui virtute melior, majora sibi tribui propter virtutem postulat, qui opibus superior, majora sibi tribui propter collata in alterum beneficia: qui in omnibus inferior est, plura postulare videtur jure amicitiae?

Arist. lib. 8. Eth. Nicom. cap. 14.

IX.

Ut verò rectè hisce querelis occurratur, unicuique debemus tribuere id, quod ipsius exigit dignitas: superiori pro virtute honorem: pro beneficijs pecuniarijs laborem: pro labore pecunias.

X.

Quod si verò inferiores ea non præstare potuerint, quæ merito debebant, cum superiores sint contenti, & nihil super eorum vires postulent.

Arist. lib. 8. Eth. Nicom. cap. 14. in fine.

XI.

Notandum porrò hic quod amicitiae aliae dicantur ὁμοιομεθεῖς similes specie: aliae ἀνομοιομεθεῖς specie dissimiles. In illis amici se amant propter eandem rem, nempe voluptatem aut utilitatem: in his propter res diversas, ut si hic alterum amat propter utilitatem alter hunc propter jucunditatem.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. c. 1.

XI.

Ex his posteriores quoque firmæ esse possunt, si servetur in bene-

beneficijs & officijs compensandis proportio; cuius hæc natura est, ut etiam inæqualia & dissimilia ad æqualitatem & similitudinem reducere possit. Proportione verò hac sublata statim querelæ oriuntur: quæ rursus corriguntur per justam ἀντιφίλησιν καὶ ἀντιδωσιν.

Arist. cap. jam l.

XII.

Justa autem ἀντιδωσις pendet ex æstimatione beneficiorum: & hæc nisi dans ipse quæstus & lucri dederit, committenda est accipienti propterea; quia in liberali beneficij expositione dans tacitè permittit liberam accipienti retributionem: quia accipiens melius novit usum rei acceptæ: quia etiam in foro emtor potius æstimat quàm venditor: quia accipiens in æstimatione non excedit: quod tamen dans sæpè solet facere.

Aristot. lib. 9. Eth. Nicom. cap. 1.

XIII.

Cum igitur accipiens beneficium æstimat, observabit indigentiam: & secundum hanc æstimabit: quia indigentia est verissima mensura rerum ad vitam necessariorum.

Arist. lib. 5. Eth. Nicom. cap. 5.

XIV.

Hæc de querelis. Dicitur autem supra est, amicitia usum præcipuè consistere in beneficiorum & officiorum (a) communicatione: hic de officijs nobis agendum erit.

(a) Arist. lib. 8. Ethic. Nicomach. c. 5. l. 9. cor. c. 2.

XV.

Ut ergò unicuiq; secundum dignitatem tribuamus ea officia, quæ amicitia postulat, unicuiq; convenientia perpendamus οἰκεία καὶ ἀρμότιστα: ut parentibus τὰ θρηπτήρια & τιμῶν reverentiamq; debitam.

XVI.

Fratribus debetur κοινωνία officiorum: item παρρησία in colloquijs, consilijs & admonitionibus.

XVII.

His adnumerantur illi etiam fratres & sodales, qui propter similitudinem ætatis, morum & studiorum libenter nobiscum conversantur. Nostri vocant DutzBruder.

A 3

18. Co-

XII. Cognatis & adfinibus & alijs sanguine nobis junctis tribuenda ea sunt officia, quæ ad generis & familiae honorem præcipue requiruntur.

Arist. lib. 9. Ethicor. Nicomach. c. 2.

XIX.

Tribulibus, civibus, vicinis cæterisque omnibus proprium jus tribuatur & perpendantur, quæ cuique insunt ratione necessitudinis virtutis & usus.

Arist. ibidem.

XX.

Quæri hic merito potest, an officia sint referenda prius benefactori, an prius amicis, si utrumque simul fieri non possit.

XXI.

Respondemus benefactori, nisi lex naturæ interveniat aliudque postulet: Nam benefactor suum officium tam diu apud nos tanquam mutuum deponit: quod exsolvendum prius est, anrequam alijs gratificemur.

Arist. lib. 9. Ethicor. Nicomach. cap. 2.

XXII.

Cæterùm adjuncta Amicitia Aristoteles quatuor enumerat: εὐνοία benevolentiam: εὐεργεσία beneficentiam: ὁμόνοια concordiam: & συμπρωσιον convictum.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicomach. cap. 4.

XXIII.

Et hæc adjuncta colliguntur ex proprietatibus τῆς Φιλαντίας, quæ maxime in virum bonum cadit: sed nota Φιλαντία esse duplicem, bonam aliam, aliam malam.

XXIV.

Bona est, qua quis præcipuam sui partem, hæc est, animum maxime amat: eumque studet præstantissimis bonis exornare: Et hæc viri boni est.

XXV.

Mala Φιλαντία est, qua quis cupiditatibus suis & adfectibus indulgens in expetendis voluptatibus corporalibus, & bonis

ois

nis externis modum excedit, & varijs sceleribus se contaminat:
hæc mali viri est & semper vituperanda.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. cap. 4. & 8.

XXVI.

Primum ergò Amicitia adjunctum benevolentiam defini-
mus occultam quandam & otiosam amicitiam, quæ progressu
temporis accedente consuetudine in veram amicitiam transire
potest.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. cap. 5.

XXVII.

Differunt ergò *εὐνοία* & *Φιλία*: cum illa sit *λανθάνουσα*, hæc
μη λανθάνουσα: illa sit otiosa, hæc mutua.

*Aristot. lib. 8. Nicom. c. 2. lib. 2. Mag. Moral. cap. 11. lib. 7. Eudem.
cap. 2. & sequent.*

XXVIII.

Interim tamen benevolentia ad veram amicitiam maxime
necessaria est; unde etiam *δεξιή τῆς Φιλίας* dicitur: Et alibi Be-
nevolentia est amicitia fons a natura constitutus, qua sublata et-
iam amicitia nomen tollitur.

Cic. in Laliō

XXIX.

Alterum amicitia adjunctum est *ὁμόνοια* concordia: quæ
est amicitia politica, & versatur in ijs rebus, quæ Reipubl. con-
ducunt, quæq; ad usum vitæ pertinent.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicomach. cap. 6.

XXX.

Non autem *ὁμόνοια* eadem cum *ὁμοδοξία*, cum hæc etiam
inter ignotos, illa solum inter notos sit. Deinde illa solum fit
in rebus gerendis ad Reipubl. & vitam pertinentibus, hæc etiam
in scientijs & alijs artibus locum habet.

Arist. ibid.

XXXI.

Cernitur Concordia tantum in viris bonis: quia hi secum
ipsis maxime sunt concordēs respectu animi & virtutis: & sunt in
proposito constantes, & quærunr id, quod maxime honestum est.

32. Mali

XXXII.

Mali cum & à seipsis dissident, & ab aliis, & fluctuantem habent animum: & sua solum quærunt commoda, aliorum negligunt, imò sæpè impediunt, reverà concordés esse non possunt.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. cap. 5.

XXXIII.

Tertium amicitia adjunctum τὴν ἐνεργητικὴν & beneficentiam hic fusè non tractabimus: cùm præsertim à Liberalitate pendeat, de qua supra egimus.

XXXIV.

Est tamen Beneficentiæ in amicitia usus splendidus: quia amico non solum debemus benè velle, sed etiam hanc nostram voluntatem internam externis factis & beneficijs palàm demonstrare.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicomach. cap. 2.

XXXV.

Moveri hic solet quæstio, cur benefactores magis ament beneficiarios, & hi minus illos? Ratio à Philosopho datur: Quia omnis artifex magis opus amat quam opus artificem, si redamare possit. Ita etiam benefactor suum beneficiarium, quia hic illius quasi opus. Atq; hæc quoq; causa est: cur Poëtæ ita ament suos versus: parentes suos liberos.

Arist. ibid.

XXXVI.

Deindè extra controversiam est, honestum magis amandum quam utile (b) honestus autem benefactori est beneficiarius, beneficiario benefactor utilis,

(b) *Cicero lib. 1. & 3. Officior.*

XXXVII.

Et præstantiori præstantius tribuendum: amare autem tanquam actio præstantius est quiddam, quam (c) amari. Meritò igitur benefactor magis amabit beneficiarium, quam hic illum.

(c) *Arist. lib. 4. Ethic. Nicom. cap. 1.*

XXXVIII.

Quartum amicitia adjunctum est συμπρωσις, quæ in amicitia requiritur propterea, quia conspectus amici amico jucundus

aus est: quia in societate est necessaria semper conversatio; quia ex conversatione cognoscitur amici amor, salus, officium: quia deniq; συμβιώσι actiones exerceri eò melius possunt, quæ ad amicitiam pertinere videntur.

Aristot. lib. 9. Ethic. Nicom. cap. 12.

XXXIX.

Itcirco conversatio quoq; magnam vim in eo habet, quod similitudinem statim faciat morum & studiorum in ijs qui illa delectatur. Neque tamen hic de malorum, sed benevolentium maximè conversatione agimus.

Arist. ibid.

XI.

Restat postremum disputationis hujus membrum, in quo quaestiones explicandæ nobis sunt aliquæ, quarum prima est de Φιλαντία, an hæc in virum bonum cadat? Et respondemus, quod sic qualis autem hæc Φιλαντία sit, supra declaratum est.

XLI.

Deinde quaeritur, an Beatus amicis etiam opus habeat? Affirmativum facile defendimus: quando Beato αὐτάρκειαν adscribimus: sub qua amici etiam sunt contenti. Cum enim omnia possideat Beatus bona, cur non & id, quod κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον: quale amicum esse deprehendimus? Cumq; homo naturâ ζῶον sit πολιτικόν (d) cum nullo alio, quam amico, Beatus conversabitur.

(d) *Arist. lib. 1. Ethicor. Nicomach, cap. 7. l. 9. eor. cap. 9. lib. 1. polit. cap. 2. lib. eor. 3. cap. 4.*

XLII.

Conversabitur autem Beatus maximè cum amico honesto: quia in tali amico se suasq; virtutes optimè contemplatur: & erga talem virtutis actiones maximè exercet: cum præsertim beatitudo posita sit in virtutum actione.

Arist. lib. 1. Eth. Nicom. cap. 7. & 8. & 10. lib. eorund. cap. 9. lib. 10. eor. cap. 6. & 9. lib. 7. polit. cap. 1.

B

43. Quæ

XLIII.

Quæri etiam hoc in loco potest: *an αφιλιαν, an verò πολυφιλιαν sequi homines debeo?* Respondemus generatim neq; αφιλιαν ηει πολυφιλιαν commendandam esse: sed eum servandum modum, ut homines tot habeant amicos, quot idonei sunt ad convivium & officiorum communicationem.

XLIV.

Atqui reperiuntur quidam, qui pluribus delectantur amicis, & omnibus amici esse volunt! His accomodabimus id quod alias dicitur: *qui omnibus amicus, nulli amicus est.* Et licet quidem hoc præstent, ut plurimis placeant: tamen non amici, sed blandi sunt propriè appellandi.

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. cap. 10.

XLV.

Postremò hic quæri potest, *an in omni fortuna amicis sit opus?* Respondemus affirmative. In adversa, quoad auxilium & solatium; in secunda quoad conversationem & jucunditatem; in utraq; quoad honestatem. *Honestos enim semper amicos exoptare debemus.*

Arist. lib. 9. Ethic. Nicom. c. 11.

Hactenus de Amicitia.

Dn. Re-

Dn, Respondenti

amico.

Ullaba trina tribus cogit me ludere a-
mici,

Transfusis literis nomina cuius
amas. (dit amicus)

Sed Joachimus, io qui nomine ut au-

Miror cur rixis stringat amicitiam?

Non inimicatur; Genium investigat amici:

Terminet has rixas gloria; ut orsus amor.

gratularur

Christianus Reineccius.

Ornatissimo & doctissimo

Dn. RESPONDENTI

Querere te verum est in te quodcumq; requiris?

Quis ais; atq; ipso facto das ipse pr batum:

Quæris amicitiam; cur? in te quippè requiris:

Cur QUOD HABES quæris? quia non ALIENA requiris:

Cur quod ADEST quæris? PRÆSENTIA forte requiris:

(Cui etenim esse bono possunt absentia? nulli:)

LAUDO: agè AMICITIAM sic in te sæpè requiras:

Sic in amicitia fac non ALIENA requiras:

Plùs in amicitia PRÆSENTIA quasò requiras,

Sunt, quæcumq; absunt, alienaq; , sæpè periculo.

Gratularur

Michael Barbarossa Lubecens.

Ad

Ad Humanissimum & Doctissimum

Dn. R E S P O N D E N T E M Sympa-
triotam & amicum suum de
AMICITIA differentem.

A Rdua crede, bonum, res est, offendere amicum
Quem multos inter vix tibi concilias.
Invenies multos simulantes nomen amici,
Queis tamen an fidas subdubitare licet.
Multa quidem dicunt, promittunt multa subinde
Sed dictis animus vix sua vota dabit.
Invenies plures felici tempore amicos
Nubila si fuerint tempora, solus eris.
Ergo ne JOACHIME sapis quod mente sagaci
Rectè rimaris quæsit amica-fides.
Sic linques falsos, sic ritè tenebis amicos
Sinceros, te queis annumerare queas.
Hos tibi sola dabit virtus, quos dicis amicos,
Quorum non dubites ritè subire juga.

F. Thomas Schönberg
Rupino-Marchicus.

F I N I S.

Umg. VI 26

= [Dissertationes
Theol. Vol. 707]

Sb.

VD 17

UTATIO XVI.

ETHICA

æ est altera.

De

CITIA.

Quam

IS ANNUENTE GRATIA

ima Academia VVittebergensi,

ÆSIDE

Excellentissimo Philosopho

BO MARTINI,

raet. Philosoph. Pro-
fessore publ.

pro virili defensurus

MUS LIZOVIUS

no-Marchicus.

emb. Horis locoq; consuetis.

TEBERGÆ

nis Gormanni, Anno 1614.

Inches
Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 8

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Farbkarte #13

B.I.G.